

منظومه

قراریم آنه تیل ده سؤزله شیش دیر
بوییتی پوشتی میز- ارشی وکیش دیر

خدا بویریغی هم بیزلر اوچون شو
بیراونی اخترب، اوزنی تانیش دیر

اگر اوی تینچ لیگی دېب اېش قیلر میز
شویپرده بیغیلش هم کتته اېش دیر

پلانلر باغله شیب، ریجه دن آلدین
اؤزی میزنی تانیب، یخشی تاپیش دیر

بویوک تاریخلی اېر دیک، کوپ یېزیدیک
ینه یېزیلمس آرزوسی همیشه دیر

بوگون کېنگش قیلینگ باتور جوان لر
بوکېنگش لر بیزه اېسکی ریش دیر

بوچینه ب یاتگن اولوس او یغه تینگیز!
تاریخ دشمن لرین حق اوریس دیر

سېزدیم و سېزدیم

بیگیتلر تنگلهیی چنقه ب مسافر
فقط درس اوقیشی گه وقتی خوش دیر

کېلینگ بیرگه سیاست اؤرگنه یلیک
سیاست درسینی سېزدن آلیش دیر

تیلی میزگه اېگه چیقیش کهره ک دېب
«تېمور ذات بؤلسه، تیل گه آله مییش دیر»

قنی اؤتگن اولوس نینگ خاطراتی؟
بوگون اؤزنی تانیش هم اؤزگیش دیر

اؤتینگ! بیر-بیرگه ستیزه قیلش دن
بیزین بابا سیتیزه قبلمه مییش دیر

اگر اؤرخون ینیسی یازو ویدن
اوقیب کؤرگن بوسنگیز، نې سیریش دیر؟

سومرلر تاریخی دن نېچه پیراق
بوگونه یابیشیز یخشی چه لیش دیر

«کفن کش، اوزبک او غریبل قوښده»¹

قالیشی نگیز اؤزی خوددی قه میش دیر

1 اوشبو مصرعده اشاره قیلینکن موضوع، سلطان حسین باقرا جدی امیر تهور کوره‌گاندن اونگه قالگن میراثرلردن بیرى امیرنینگ سیرلی اوزوگی بولگن. باقراى دفن ایتیلش پیتی ده مذکور اوزوک قوښدن چقمه‌گن‌لیکی، سلطاننى اوزوک بیلن دفن قیلش امری بهربلگن‌لیکی کچپک اثرده قید ایتیلگن. اوشبو اثر ظاهرشاه دوریده عبدالحی حبیبی قولیکه توشپ، اوزوک سلطان حسین باقرا بیلن دفن ایتیلگن‌لیکی ظاهرشاه‌گه پیتکیزیلهدی و مقبره‌نى آچپ، اوزوکنی خدمت‌گه کلتیریشنى سؤریدی. سلطنت تختی‌گه اولتیرگن تجربه سیز وحرص ظاهرشاه اېسه بیر پادشاه نینگ شأن و شوکت و عزازینى نظرده توتمسدن کمیسپه (رضا مایل هروی، عبدالحی حبیبی، استاد خلیل‌الله خلیلى، اکادمیک پروفیسور صلاح‌الدین سلجوقی و دکتور عبدالواحد جوزجانی و بیرنچه چیت ایللیک عالم‌لر جمعی ده اوزبکستاندن شیخ ایشان بابه ضیاءالدین) نظری آستیده مقبره آچپ، اوزوک خلیل‌الله خلیلى واسطه‌سى بیلن ظاهرگه تاپشیریلهدی. ظاهرنینگ سلطنتی توتیریلپ، اؤزیده داوردخان کپلگنى دن سونگ، ظاهرنى داوردخان‌گه - اوز قەمبن آغه بۆلشیشی همایون شاه آصفی آرقەلى نامە یوللپ (امیرتیموردن سلطان حسین باقرا گه قالگن میراث «اوزوکنی» قېته قولگه کلتیریش ایسته‌گینی طلب قېله‌دی). لیکن اوزوک ظاهرگه ایس، ارگ سراپى باش قوروقچیسى جنرال محمد ضیاءنینگ سیردن خبر بولپ اوزوکنی یا شیرینچ روشده آسترلیاگه قاچیرپ و اویرده ساتیشگه موفق بولمى، برتانیآ آلیپ باردهی و اویردن نیویارکده ایرلشگن میتروپولین مالی موزیمده ساتیشگه موفق بوله‌دی... حاضر اوزوک میتروپولین ناملى نیویارک موزیسه ده سقلنپ کپلماقده. منبع: جهان ادبیاتی ژورنالی «مجله‌سى» ۱۱۸ بیت، ۲- سان ۲۰۰۶ میلادی بیل.

تیریک قالماقچی بولسنگ ای اولوسیم!
اوزینگنی تاپ! اوزینگدن تیبره نیش دیر

قدیمدن قالگن آلتین آته سوزی
«اوزینگده یوق، عالمده یوق اېمیش دیر»

تیل و اېل یۆلی ده «همدم» اولیشی
نواپی- بابر اولیشی گه خویش دیر

اگر شونده ی اولوسیم چیننه ب یورسه
گۆر ایچره هم راحتلیک قالمه میس دیر

بو کيم نينگ تيلي؟

بومېنينگ تيليم، تورک - اؤزبېکچەسى، تورانلر تيلي
تاغلرني اېگيريب، اېرکين يشەگن، بۇرانلر تيلي

بومېنينگ تيليم، مېنينگ حجتيم، فخرکاني دير
بابۇرلر تيلي، شاعرلر تيلي، ديوانلر تيلي

قوتدغوبيليك يرهتگن، يوسف خاص، حاجبلردېک
لغاتالتورک صاحبي، محمودکاش، شاهانلر تيلي

خوار بۇلمەگي سيز، عزتين قيلينگ، بوتيلني اؤلوس!
نېگه که بوتيل، سومرلر تيلي، کوشانلر تيلي

بيزگه شان بېرگن، بيزگه جان بېرگن، بيزگه افتخار
نوايي سؤزين، چيرايلىنتيرگن، انسانلر تيلي

تمدنلرنی قوزغه لانتیرگن، بیروزه بوتون
همده شرق تیلی، همده غرب تیلی، ایرانلر تیلی

بیزگه کان بېرگن، بیزگه نان بېرگن، بیزگه بارلیک شو
توماریس تیلی، خوارزم تیلی، زمانلر تیلی

غزنه لیک محمود، قیلمه دی خدمت، بیزلر اوچون بو،
شهنامه عبرت، بو اولوس تیلی، جیرانلر تیلی

بو آدم تیلی، بو آتم تیلی، سیوگلیم تیلی،
بهشتدن چیقیب، پېرله شیب قاگن، غلمانلر تیلی

بوکیم نینگ تیلی؟ بو مېنینگ تیلیم، ایسکیریپ یاتگن -
تاریخ نینگ تیلی، تېمورینگ تیلی، رومانلر تیلی

بوتیلنی بیلگنلر کورکم یشر، مداح لیک قیلمس
یوروب ایشیکلر، بوتیل اصلده خاقانلر تیلی

ادعا بیلیمگ! مېښنگ سوزیمنی، دشمنلیک قیلیمگ!

بو تیل سیاستده بای - ایلدیزدن، عثمانلر تیلی

قاجارلر تیلی، تاتارلر تیلی، سمرقند تیلی

تموچین تیلی و هونلر تیلی، تورکانلر تیلی

خدانینگ لطفی، سلیمان تیلی، تیانشان تیلی

بایسنقر تیلی، بایقرا تیلی، شیبانلر تیلی

آتیلا تیلی، سیحونلر تیلی، جیحونلر تیلی

گوهرشاد بیگیم نینگ آنه جانیمیز دیگانلر تیلی

اتا تورک تیلی، جهانگیر تیلی، بهادر تیلی

اولوس غمینینگ نادره بیرله ییگانلر تیلی

تیمور میراثین اوستیرگن شاهرخ، انسانیتنی

چوقیسی گچه، بخارانی جنت قیگانلر تیلی

سېز دیم و سېو دیم

ساكالر تیلی، سلجوقلر تیلی، باتورلر تیلی
بایزید ایلدیریم نینگ گیزدیرگن - اورمانلر تیلی

یافت اولادی تورکدن اورگن میز، تیل اوزهک بیزه
بوریحان - ابن سینادیک مهربانلر تیلی

یسو کای تیلی، چغه تای تیلی، توره غای تیلی
یاساقلر یسهب، دیواندن اؤتسک، جوانلر تیلی

یفتلیلر، اویسی آنه همده یوزلرچه اولوغ
جان بهرب کپیلگن شو یولده، بو قدر دانلر تیلی

بو آلتای تیلی، بو اوراز تیلی، بو آرال تیلی،
جنتنی بیرگه سمرقند دیگن، غلمانلر تیلی

3

ساعت تىك- تىكلشېب، زمان اۋتكزملى
سېن زماندن اۋتكى نېنگ! وقتىنگ ھلى

بېر و قېلان بۈلگى نېنگ آچون گىزېب!
ايرىلېب، اېلدن اۋزاق كېتمە-بلى!

چېننەشېب بېر- بېرگە يىندەشېب تور و-
اجرەلېب، بۈلمە مثالى «چوملى»!

چىلچىراغ بۈل يېتمەسېن آلتىن تارىخ!
تاپىلر اېلدن كۈيىنچە تنبلى...

سېزدیم و سېودیم

کټوپ زرنګ بولیش کېره ک بوخلق اوچون!
هر زمان تو یغو و سېوګی بېرګه لی!

هر بیړی میز بورچی میز خدمت بیلینګ!
قیلسه خیانت قیلر، اوزګه ولی

هم «یاساق» بولسه شعار، هم بیرګه لیک
اېلنی اویغاتیش اوچون «تیبیرن» سه لی

4

كېل ايناغهم - آبه سينگيل اولكهني آباد قیل!
سېن سېن و مېن مېن نې قويگيل اولكهني آباد قیل!

بیر عمر تارتیل دیک آتلر نینگ ایاغی آستی ده
نې گه تارتیل گنلر نینگ بیل، اولكهني آباد قیل!

امپراتورلر تاریخی افتخاری، سېن ده بار
سېن بیلن حاضر اېل و تیل، اولكهني آباد قیل!

اخسه مسدن چاپیان تورلی یوتوقلرنی یرەت!
یەبرەسین ییریوزە «کۆنگیل» اولکەنی آباد قیل!

سرغەیب یاتگن لربینگە ایچ کۆیرلیکدن قرە!
کېچە - کوندوز اۆتمەسین ییل، اولکەنی آباد قیل!

کېل ایناغەم - آیه سینگیل اولکەنی آباد قیل!
سېن سېن و مېن مېن قۆیگیل اولکەنی آباد قیل!

5

بیزده کوچ بار، تویغو و بیزلرده تولقین لیک-هوس!

بیزعدالت ایلدیزی، بیزمیز آچونده، آق-نفس

کېنگ فضا ده چیننه شیب باشینگ کوتر باتور اېلیم!

تیره نیب، هېلپیت چوغینگ، کؤیدیر گینینگیزلره قفس!

سپژدیم و سپودیم

اؤتدی بیزدن معنویت نینگ سپوب مینگ لرچه سی
ایلدیزینگنی ایزله اپندی، جیم توریش لر بولدی- بس!

گر بوکاروان باشلیغی سېن بۆلمه سنگ، قیتیپ ینه
کېلسه گر قیتیپ ینه، عمریده کاروان توقره مس!...

6

سرلي سوز

سېندن ايرى يختى دنيا كېچه دير
كېچهلر هر لحظه سى مينگ ييلچه دير!

هر قدم سېن سيز كوترسم، عار اېرور
ايكى دنيا گوردن آرتيق تار اېرور

بيلمه ديم سېن هم مېنينگ ډېك لحظه لر
تولغه نيب، فكر مرا دارى بسر؟

مېن خو سېن سيز لحظه لر قان يوته من
اېزگو-تويغولر اوچون كوز توته من!

بيلمه سم سېنى اونيتماق هم قيين
يگه قيين بيلمه! جان بيرماغ ديين

سېز دیم و سېو دیم

بیلمه سې بو یولده کۆپ شاشیلمه دیم
سېندن ایریلماقنی قتتیق بیلمه دیم

سېوگی نینگ اوگیتی نی سېندن آیب
کوکسیمه تیلچی لیگیم تاشین سالیب

عاقبت بو روزگار قُول ایله دی
اولکه داشلر خدمتی دن ته یله دی

تارته من جورینگنی ایندی تا ابد
ایری لیغ دردی چوچوک دیر بی عدد

کوزله گن یولیم اوزیلدی دادلر
تیل اوچون ریجه بوزیلدی دادلر

بوندن آرتیق کۆز بولیش بارمی اولوس؟!
خلق ارا سؤز-سؤز بولیش بارمی اولوس!؟

سېوگي دردین بيلمه گن بيلسين بوگون
اېندی کور! مېن نې قیلرمن سېن اوچون

سرغەیب؛ اېل ایچره رسوالیک، امید
سېن کېچه ام، سېن کوندوزیم، سېن همده عید

سېن گه عمریمدن بیرار کون قالسه هم
اؤزگه لر خنجرنی قولگه آلسه هم

تیکله نیب کؤز یاشین آقوزماقچی من
اېسکی اوینی قیته دن توزماقچی من

بؤلگيم کېلر

يخشيلرگه قوش- تباغ بؤلگيم کېلر

فتنه لركوكسى ده داغ بؤلگوم کېلر

تيك توريب باتور ييگيتلر يشنه سه

آچيبان قزوينيم قوچاغ بؤلگيم کېلر

دشمنينگ يولیده ای باتير ايليم

كوككه يپتگن باشى-تاغ، بؤلگيم کېلر

يشنه سنگ يورتينگ ده يابيز- يهيره ليب

يشنه شينگ دن باغ و راغ بؤلگيم کېلر

غايه گه يپتكيزگه لى نسلیم نى مېن

دم بدم کئوز و قولاغ بؤلگيم کېلر

اي اولوسيم! سور بوگون دوران يوريب

گر عقل بولسنگ- اياغ بؤلگيم کېلر

چۆلده گې کۆکلمده قوپېنگ اوتله سېن
ای چوپان قوپېنگ گه قاغ بۆلگوم کېلر

هرزمان کۆرسم که سېن آرام سن
تېنچ لېگېنگ کورگنده ساغ بۆلگیم کېلر

کۆرسه گر خلقیم بیراولردن جفا
کوزباشی دن سربولاغ بۆلگیم کېلر

مېن: نوایی- بابر عصریدن بورون
ایزلب- ایلدیز، اوشه چاغ بۆلگیم کېلر

شعریت باغی ده بلبل بۆلمه سم
شو چمن زارده بولاغ بۆلگیم کېلر

اېسکی گه قوشیلگه لی «یاساق» مېن
اېسکی سېنگن گه قداغ بۆلگیم کېلر

8

باشېنگ كېتگن ده هم، جانېنى تانىشگه تفاصيل قىل!
چيانلر دۆمىنى كېسىپ، چاقىش وقتىنى بېرماگىل!

شعار بېرسە اوچونمە، تاعمل ميدانى دە تېرلە
تېلىم، خلقىم، ديارىم دېب اۋزىن اۋلدىرمسە فامىل!

بېلىپ قال كۆپ كىشى لار بار، سېنى «كۆر» دېب اتولىدى!
سېنى ابزار بىلگنلر، يەنە خوارلىك كۆرەر اې تىل!

سېنى اۋزىگە قىلغان ھركىشى قىلدى، اوسېندىن مس!
اگر سېن دېب اۋزىنى قىلسە قىلغان، قدرىنى سېن بىل!

تیلیم، منگوقوباشیم، ای! بوخلقیم کیم لیگی سېن سن
باشیم کپتماقچی بۆلسه هم، ایه مس من، ایشن-بیلگیل!

قطار مفلس تجارت قیلگه لی بو اېلنی ساتماقچی
تیل و اېلینگ که ایگه چیق، ییگیت! ساتگوچی بوینین تیل

اگر سېسینگ چیقارمی ایمی-سیم ظلمت ده اولتیرسنگ
بیلیب قال! بؤ قرانغولر ملخ دېک توغديره ر مشکیل

تاج محمد اېل سېورنېنگ شعرى گە اېرگە شېب يازىلگن:

اۆلكەمىزنى قېقرانغو ايله بان كېلدى غنىم
باشى مىزدن آلدى-يو، باشلىغ لرى مىز ايمى- سيم

ايشى مىز بۆلدى غريب ليك، باشقەلرگە ايش قىلىش
بىز اوچون تحصيل روا كۆرمەيدى كُفّارِ رجيم

بىر جاھل اېلنى بىزە سردارِ تاريخ ايله دى
آتەلر وجدانىنى بىزگە ضعيف كۆرستدى، كيم؟

چېننەدىك بىلمس ليگى مىز قۇلىدن، چىم اۆت كېى!
اۆزگەلرگە ايش قىلىپ بۆلدىك عجايب «مُنھدىم»

اېندى اۋىغانىب بىلىم يۆلىگە توشسك ھم بولر
اۆلكەمىز برچە يېرىن، آلگن شودم قان و ايرىم

شونجه ییل بیزلردن اؤلدیردی، تاریخلر دیرگواه!
اېندی تیبرن، تیلگه اېگه بؤل سیاسی ایلدیریم.

برچه میز بیرلیک توزه ب، بیرلیکده رجه لر بیچیپ
بیرنی سوزیدن اطاعت، چرچه مسدن یاپیریم!

اېسکی تاریخنی تاپیب، حاضر کبلرگه اورگه تینگ!
ینگى نسلیم تاپه قالسین بار و یاغین بی جیریم.

آل قلم قولینگه و یارقین خیالاتینگه توش!
سنچیتیب تاتلی دېمکلر یاروغی ده توز! «تیزیم»

10

داکتر بريالۍ باورنېنگ شعرۍ گه اېرگه شيب يازېلگن:

باغ بولېنگ سېزدن «ته ياغ»، ساغره بولر
هم عصاسيزگه «آياغ»، ساغره بولر

اؤلکه ميز سووېنې قوشنې دن آلينگ!
اوت و بوغداۍ- اېسپلاغ، ساغره بولر

بيزني بار و ياغۍ ميزني آلديلر...
قيتيب آلينگ بار و ياغ، ساغره بولر!

اوغريلر اريابيني کپسه ک قولين
«چوريه» اوغري گه، سباغ، ساغره بولر

سيز عدالتني «اېکيب» بيزگه قوينگ!
بي عدالتلر «تي ياغ»، ساغره بولر

سېزدیم و سېودیم

کېچەلر یاغدوسی ده زحمت چیکینگ!
پیروینگیز «توپ» و تاغ، ساغره بۇلر

قیغوکۆرگن، تویغو- ایزلر هر زمان
اؤزگه «تورخی» ایسپلاغ، ساغره بۇلر

ملتیز آواره لیگین بیلدیرینگ!
برچه سی «کۆز» و «قولاغ» ساغره بۇلر

اۆلکه میز چقنه ب امان بۆلسه بیلینگ!
سېویشی میز «سنگلاغ»، ساغره بۇلر

معنویات بابی ده بردم یشنگ!
بارلیگیزدن «قوش تباغ»، ساغره بۇلر

11

ایککې قشاق بیربویب بای بولمەلی
تامچی - تامچی یاغیبان لای بولمەلی

یورتینی پارلاق تمان اېلتماق اوچون
بیری یولدوز ایککیسی آی بولمەلی

اؤز بابا اجدادلری سېنگری بؤلر
آتده تېمور، تاغده آلتای بولمەلی

کوکسی دن - دللرگه سوزنی اؤتکه زېب
اېل- اولوس آغزیده نای - نای بولمەلی

سېزدیم و سېودیم

بیری «نئی» ایکیکینچی سی انکه تاووش
سېس بیلن چوپانلره نای بۆلمه‌لی

یاش ییگیتلر کؤنگلینی تاپیش اوچون
هرزمان، هر بیرده وای - وای بۆلمه‌لی

ایککی قشاق بیر بۆلیب خلقی اوچون
چیقسه‌لر «یاساق» بیله بای بۆلمه‌لی

ایککی قشاق نینگ سېونیش دېنگیزی
تۆپله‌نیب تامچیسى بیر جای بۆلمه‌لی

خلقى اېرکین لیک بیلن قالیش اوچون
ایککی قشاق: قیته تاي تاي بۆلمه‌لی

۱۳۸۹د، کمینه و اېل سېورنېنگ مدنی فعالیتلری حقیده یازیلگن.

12

آنه يورتىم تىنچلىگى كۈنگلىم دە بار ارمان لرى
يختى لىك تامان كېتىش اصلى نىت بوندن نرى

اۈزگەلرسۈزىنى تىنگلەش بىزگە مطلق دېر حرام
كېل! كېتەيلىك اۈلكە داشىم، بابا - اجدادىم سرى

سېندىرىپ بېلىنى ياولر كۆزلرىنى اۋىپ آل!
بېلگىنەنگ سېندىرمەسېن، قورقېپ تېلىنگىنى ياولرى.

اېندى آنگىنگدن اېش آل، آق و قرالرنى تانى!
«چۈنكە انسان آلەسى اېچكرده بۆلگن بىشتى»

سېن كە تارىخ سېمىرىتىپ يورگن بابالر نسلدىن
نېچە بېر «يوغان» خوردن اۋتىبان كىر اېچكرى!

عدل و دادنىنگ باشلىغى سېندن بىراولرگە حرام!
سېن اېدىنگ اۋتمىش زمانلر: عدل و دادنىنگ دفتىرى

هرزمان میدانگه چیقسه - تېنگ تاپيلمس اېردی کیم:
آتی قالدی بابر و تېموری لرنینگ لشکری...

آنه یورتیمنی بوزیب اؤز آتیکه قۇیماقچی لر
قیتهدن آتینگنی اسره ب، تورک بؤلگین سنگری!

سېوگی لر تولقین اوریب، کؤکسینگده قاتیب قالمه سین!
پرچه له ب هرپرده باسیب سنجیتیپ اور نیشتری!

ینگى ایجادینگ بیلن تاریخنی توز، بای ایله گین!
هارمه سینلر- یخشی می...؟ مکتوبلره کیرسین بری

شعريت دنیاسی ده تولقین اوریب باشلیغ بولینگ!
چیقسه هریردن بیزین اېلی میزه «سؤز» لشکری

کوز کؤریب عقلینگ توشینگینچه قۇتله تاریخینگ!
ینگى - ینگى سینهلشیر بیرله اؤتگین ایلگری!

«آته گه اوغلى چيقرا!» سوزينگنى انگلهتگين يقين!
نسلى دن بولگن اصلر سېن كىي اوغىللىرى

بىرنفس هم اېل اوچون، اوزينگنى غافل ايلههه!
كېچكىنه باتور بوليب، اوتگن باتورلر سېنگرى

سېنگه تسليم بولگه ي اولدم كوزلىرى «لور» دشمن نينگ
آتى چيققن باتور اوغلان قيرده دېب كېلگه ي «پرى»!

تخت و تاجينگنى تالان قىلگنلره قىلمه مدد!
بيخى دن اوزيب قوريت، ايلديزىنى كېتسىن نرى!

سېنگه قۇلىك هيچ يره شمس؛ چونكه ارباب نسلى سن
دايما ارباب من دېب، كورسەتتيب يور هر سىرى

مېندن اوتگن قيغونى تسليمده هيچ كيم كورمه سىين
بىر- بىراوگه قول بېرىب، قوللەب كېتىنگ يارقين سىرى!

13

کپره ک بۆلدى بوگون بیزگه تیلینگ بیل!
کورهش گین، سېنگه تحسین ایلده سین تیل!

تیلینگ بۆلسه توریب تیلداشینگ ایزله!
حذر قیلگین، حذر قیلگین - حذر قیل!

جهان سېندن بۆلیب یورسنگ سمداه!
اپلینگ آلدیده اؤزنی کمبغل بیل!

سېزدېم و سېودېم

تاريخ لرنى اوقى چىقسىن سوادىنگ!
كېچە- كوندوز، تىنيم كورمەى كورەشگىل!

بو دنيا پول بىلە بىرمس بقايىنگ!
بقاتاپماقچى بولسنگ خدمت اېتگىل!

14

کېل اې اوغلان، ټوگون سېندن بويوک بير امتحان آلميش!
سیناو صحنې ده ياييلمه! اوزينگدن کټه ليک کورست

اولن گين سېن سياستله، بويوک تاريخ سېندن دير
قديمدن سېنگه بار اېردى، بويوک شأن و بويوک شوکت

ټوگون اوزينگنى چپتلتمه، ټوگون ميداننى ټوش قويمه
تلاطم ايله بان دايم، ييتيرمه - اېسكى ليک همت

بهادرلیک از لدن سپنگه تقدیر بولدی، ای باتور!
قرآنی قانونینگ بیلگین، بابانگ تېمور کبی غایت

آچون اسلافی بول، قیتمه، تمدن - تاریخینگ شاهد!
سېن آلدیندن اېدینگ حاکم، بیلردینگ حکمت و آیت

اطاعت قیلمه گنلرکیم، بلانی اوزیگه آلگهی
بولرینگ باشیدن بیرکته مینار، توزه تیش فرصت!

15

بوین سوندیرمه هرناکس اوچون، سپن
ناساغلک سایه سین اوستینگه تشار

کوزینگ یاشی توتاشر، اوکسینیب مهن
ینه بیر عمر، سپن دپب سرغه یرمن

بیزین باغده چیچکلر نوده سی کوپ
چیچکلر نوده سی نینگ غوده سی کوپ

ایشانچ، سپوگی، بیراودن سپسکین مه ی...
بیر اویغونلیک و بیر کوز بیرله کوریش

سېزدیم و سېودیم

قیش - ایسیغدن هدف: قالیشنی بیلسک
کوتر قامت، اوزینگنی تانیب آلگین!

باشینگ بولسه امان سېن سرافراز
باشینگ یوقلیکده نې کار؛ نعمت و ناز؟

تناوع بېر بوملت سووسه گن دیر!
بولاقدن اجره لیب کوزلی کپسک لر

تېمور بولیش قیین اېمس ولیکین
اوزینگ ایسته ب یوزینگدن کپسه پیلر

بىر قطار انسان صفتلر ايت بۆلىپ تيشلى دىلر
ياكى ايتلر اۆرگە تىپ، خلقىمگە كىش-كىشلى دىلر

باشىنى آچىپ كۆرر بۆلسىنگ «مىه» نىنگ اۆرنىده...
اۆزگە گە پككە اوريپ، اۆز بىرنى مىش-ميشلى دىلر

ينكى نسل اولادى اۆيغانسىن دېسىنگ سېن سن يمان
بو سۆزىنگ برچەسى يلغان و كۆرىنىش دى دىلر

ايچكۆيرلىك دن حقيقتنى بيان قىلسىنگ، رفيق!
تورك ليگىنگە شك قىلىپ خصمانه پيش-پيشلى دىلر

حق آلىش پىتى ده تورك، اوندىن نرى باشقه بوليش
كۆپ خيانتلر قىلىپ اۆزىر اېلىن موشلى دىلر

بو اولوسنى كىم ليگىن پولگە ساتيش عامل لرى
جايى كېلگن ده تورىب آدمنى «شوم» اوشلى دىلر

معنویتنی اوسیش دن آرتده قالدیرگن شولر
شونچه خایین لیک بیلن اېل بیرله پس قیشلی دیلر

شو اولوس نامی بیلن کېلدینگ وزیر بۆلدینگ وکیل
دېب بیرار پیت انتقادینگ بۆلسه، کوپ تیشلی دیلر

تیل، تاریخ، اولوس دېگن سۆزلرنی خالی گپ بیلیب
تیل-تاریخنن ساته دی، یا اېل - «سوییلگن» دېدیدلر

اوشو قتلده بیرار پیت ملی دعوا دن دېسنگ
اؤزنی صادق کورسه تیب، خلق ایچره وی-وی لیدیلر

باشقه لر یانی ده یانداش، باشقه لرگه چین رفیق
تورک اېلی دن خادمی... چیقسه اونن پهیلی دیلر

اؤزگه تیل ده سۆزله شیب یازه دیگن اؤزبک لریم
اصلی دشمن دن یمانراق بیز بیله تهیلی دیلر

17

۵۱۳۹۳، بدخشان ارگو قيشلاغى ده تاغ سيلجيش واقعه سيكه بغيشله نيپ يازيلگن

بدخشان! ييغله مه هرگز، بډگون قېغونگ كه باتگن من!
سېنينگ قېغو و دردينگ بيرله اوزنى هم يوقاتگن من

سر پل - جوزجان آفت توشيب ماتم سرا بولدى
بوغم دن بلخ و بادغيس، همده فاريابينگ كه ساتگن من

سېنينگ گرتاغ و راغينگ دن مبادا سنجه تاش سينسه
اوشل دم بيل مېنينگ بېليم سينيپ بسترده ياتگن من

بدخشان! قيغوريب - نالان بوليپ، ماتم ارا ياتمه!
آچون دوشمن لرین هردم کانينگ بيرله اوياتگن من

سېز ديم و سېو ديم

دېمه سېزگن اېمس بو اولکه داشلر قيغو - درديمني
سېنينگ قيغو و دردينگ زهريني هرلحظه تاتگن من

دېمه خوشليکده دؤستيم کوپ، قني قيغومگه قيغورگن؟
يريم دردينگني تورکستان اېلاتي گه² اوزاتگن من

خداوند بشقه بوندېک بير مصيبت بېرمه سين آمين!
مصيبت³ کوره - کوره بيلمه سم تا قنچه قاتگن من

² تورکستان اېلاتي گه: شو تاريخده فارياب، سريل، بلخ و جوزجاندۀ طبعي
آفتلر کيلگن ايدى.

³ مصيبتدن منظور: عزيز دوستم رحمتلى نصرالله آرمان گه
اشاره بولگن.

خدایا! سېن ترحم قیل اولوسیم حالی ابتر دیر
بوگونکی جهل بیرله اوره لیب قالگن له رهبر دیر

وطن نینگ تاغ و تاشی ده اولیب، نابود بولاتگن لر
بیزین قشاق، اېل نینگ باله سی و همده عسکر دیر

اوروشدی چوکی آلیش مقصدیده «ع» و «غ»⁴ بیر ییل
بیگیت لر قانی بیرله اؤینه شیب، ایککی سی هم «کر»⁵ دیر

سیاست دن خبر سیز لر، سیاه ست قیلدیلر بیزگه
صداقت اؤرنیده، جور و عدالت اؤرنیده «لر»⁶ دیر

⁴ «ع» و «غ»: دېل عبدالله و اشرف غنی احمدزی

⁵ کردن منظور: ایکسی هم تفاوت سیزلیک بیلن مهم نرسه
لرنی کورمسلیکه اوریب اوتیشلری.

⁶ «لر» چوقورلیک، نادانلیک و قرانغولیک.

سېز دیم و سېو دیم

بیری بيلمس اېکن ایشنی، ایککینچی اوندنم بدتر
اگر نادان دېسنگ ایککی سی سېن گه بیته سنگر دیر

بیلیب بولمس بولر اېل دشمنی می؟ یاکه خدمتگار
بیرار پیت حس قیلشینگنی عجایب دېمه، محشر دیر!

بولردن طعمه قیلمنگلر اولوسیم! چونکه ایلدیز یوق:
بیری «جوگی» و ایککینچی سی نینگ هم آنه سی «غر»⁷ دیر

مبادا اېل و تیل دېب، ایککی سی دن هم سورهش بولسه
بیری پشتون توتر اوزین، بیری تاجکک «بی سر»⁸ دیر

⁷ «غر»: افغان جامعه سیده اورین سیز، آنه تاجک و آنه پشتون.

⁸ تاجکک بی سر: دېل الله نینگ ناکار ملیگی گه اشاره.

19

قورقە من

اۋىلەگن پېتىم دە بىل! اۋزنى توتىش دىن قورقە من
تىل اوچون بولگن سۆزىم اظهار ايتىش دىن قورقە من

نېچە بىر اورتاق لىر مېن دېب سويكىنى سوو قىلر
مېن بوتون عمرىم دە يىخشى گە پېتىش دىن قورقە من

تىل اوچون، تارىخ اوچون برچە معما حل اېمس
نېچە بىر كۆرگن لىرىمنى انگلەتەش دىن قورقە من

اۋتيز بىل شىعار بىلن، شعور دىن اجرەلدى اولوس
اې شعور سىز اولوسىم! يالغىز كېتەش دىن قورقە من

سېزدیم و سېودیم

باشگه بیتمس اویله گن بیرله عملده بولمسه
بونچه کوپ کورگن کوریم لرنی بیتیشدن قورقه من

قنچه حس- توغولریمنی آرزو دېب یاد اېته سیز؟
تیلنی «بیزنيس» قیلگنینگیز، ... بېرکیتیشدن قورقه من

کیم لیگینگ اېسکی تمدن همده تاریخ بیرله دیر
تاریخینگ دشمن لری نابود اېتیشدن قورقه من

20

اولگورینگ هر دم ایشینگیز تاپگه لی اهرمیش ثبات
یخشی ایشلر قیلگن انساندن قالرمیش یخشی آت

سيز اولوس نینگ تیل امیری، سيز نوایی ایزیدن
تېهره تینگ کپسکین بیتاقنی! جاویدان قالسین حیات

مېن غریب اؤزنی فدا قیلسم، اېلیم بیتگه یمیکن؟
اېلنی قووانچ بیرله کؤرمس لیک اؤزی مېنگه ممات

سېزدیم و سېودیم

سرغه ییب یاتگن اولوس - اولادیگه فن اورگه تینگ!
ینگى نسل اورته سى ده تاپیلسه یخشی، یخشی ذات

یخشی دوراندن اوزاق قالیش اولوسیم گه جفا
بیر جفا بیلمس کپره ک بیزلر اوچون آغیر اویات

قؤلگه کهلگن یخشی فرصت دن همانا ایش آلیب
دوست لرینگنى اوستیریپ، دشمن لرینگنى ایله مات!

21

خيالېنگ توشسه يادېم گه، پریشان ييغله تر هر دم
آليب کېت التماس اېندى، قالى بيرلحظه چه بې غم

ازلدن بيلسم اېردى، ايکى دنيا ده تموغى بار
اوشه دنيا تموغى ده کويردېم سېن اوچون کم کم

دپېردى: سېوگى گه کويگن، «تموغ اوڼى و تيغ کورمس»
ايشانگين سېنى سېوگنگه تيغ و گرز ايککېسى مرهم

سپز دیم و سپودیم

ملا مت آیله منگ دوستلر بو دینی دن اده شگن دېب
الاو جانیم که یاپیشگن، سپزالمم توزمی یا مرهم؟

خدانینگ عشقی که توشگن وطن- تیل مهرینی تاپگهی
شوباعث هم حراسیم یوق کبترمن هرتمان کورکم

22

بيلرمۍ سن کوزيم ياشين؟ رفيق، نهالي بار ور بولدى!
کوره شديم تيل - تاريخيم دېب، تينيم سيز کونلريم تولدى

فغان اورديم، سوزيم عالم يوزين، بير يه پره لیب باسدى!
شه نشاه لردن اوتکزدى، بوکونگيل چپچکى کولدى

هه دې! مېن بيرله بولگين تاکه اوزدن ايريليب قالمه
اريغلرنى سوودن تولدير، سوو بيرگين سووسه گن «کول» دى

رېجه ننگى بوزمه يو، اېندى ياييليب قاتمه گين هيچ هم
نورينگ هريان ساچيب تورگين، نورى بولمس کيشين «اول» دې!

وگريلسم که بير لحظه اونوتگه يمن سېنى، کويسين
ازلدن اوزنى کويديرگن، کيشى بولمس دېدينگ بولدى!

سیاستده تیلەب آلماق، بیزه آلدیندن عیب اېردی!
نېگه اؤز کوچیگه باقمه‌ی⁹ ضعیف انسانگه آسیلدی؟

یره‌نگن اېگه‌میزدن هم سوره‌ش بۆلسه شونی دېگه‌ی!
آز- آزاورگتدیم و بیرکون، قوش- هوکیز قوی بېرب کېلدی

لیاقت یوق‌لیگین بیلدیم ولی کونگیل سېنی ایستر
اېلیم ایزدشی بولمه‌یمن می؟ شو دمده دېگین اؤلدی!

لحدگه قۆسه‌لر جسمیم آچیب باتلاققه تشله‌نگلر
اېل و تیل ایسته‌گن انسان، ینه ایزله‌یدی شو یولدی

قنی؟ کیم بولدی یولداشیم و غربتده توکیب و یاشیم
نهایتده توتینگ باشیم! عزیزلر چېچکیم سؤلدی!

9_ اوز کوچیگه باقمه‌ی: جنرال دوستمگه اشاره.

23

نېچه قتله کوز یومیب اؤتدیک، ینه اوتیش کپرهک!
بو «تیکیلگن» یاره لر ملت اوچون سؤتیش کپرهک!

مېن انیق بیلگن اېدیم کیم لر چپا وول ایله دی
کیم لر اېردی کیم اوشه، کپچه «اوینگ گه تيله دی»

«بېشته» کوچلی برماغینگ اېردی که سېن «موشلر» اېدینگ
حادثه بیرلن یوقالدى... تینمه سی ایشلر اېدینگ!

هرقه یان باره ر دیک و اؤزدن فسانه توغدیریب
اؤزگه و بېگانه نی اؤزیم نیکى دېب یوغدیریب

کېلگه نیگه آت بېریب، کېلمه گنی آلتین- کوموش
میلى شوملت «توییب»، بیز بیرله بولسین وقتی خوش

دېدینگ و هم کیمسه گه قیلدینگ کرم لر عاقبت
تاریخه قان تۆکتی دېب، یخشی ایشی میز قیلدی «Cat»

قنچه جور و قنچه هم ظلم و ستملر قیلدیلر
مینگلب اوزېک اوغلی نی بوینی نی بیردم تیلدیلر

شونچه که قینلتیریب بیزنی پریشان ایتدیلر
«مینگ یمانللیغ قیلدیلر اؤرنی ده یخشی بیتدیلر»

بو تاریخ آلتین خطی بیزگه گواه دېب مختنهر
شنقه ییب «اؤرتده اؤلتیریب» یمان کونین سنهر

هی که بیز ملت ییگیتلیک شیوه سی ده دؤمتیگن
اېندی ییگیتلیک نی قوی! سؤزله سیاست، سؤزله فن

باتور اوغلانلر ینه کؤکسینی قلقلان قیلگوچی
اؤتمیشی شمشیر بیلن، حاضرچه اویلاوده کوچی

اؤتمیشینگنی قول کسبیب، باش آلدی دېب یازردیلر
ناخلفلیکدن بو قوم، اؤز گورلرین قازردیلر

صدق دلدن یاش- ییگیتلرگه تاریخدن سؤزلهش و
همده تویغولربیانی کھلمبیشی دن کؤزلهش و

بۆلمه سین خاملیک قیلیب بیچاره بۆلسک قیتهدن
یورتی میزنی باشقه گه ساتیب یوقالسک نقشه دن

اورگه تینگ باتور ییگیتلرگه که تورکستانی میز
سبز اوشه آچون یاییب یورگن تېمور اولادی سبز!

بو اوزون یۆلده اولیب- ییتدیک، بوگون اؤتیش کبره ک!
کۆپ تیکیلگن یاره لر ملت اوچون سؤتیش کبره ک!

24

کېلمه گۈ

سېن بیلن بیر یېرده بۆلسم باشقه اېسگه کېلمه گۈ
ایککۈ کۆزینگ رازینی هېچ بیر ییلمدان بیلمه گۈ

رگلریمده قان یوریشمس تاکه عشقینگ بۆلمه سه
کۆنگلیمه بېرگن مدارینگ، اؤزگه گه ایتیلمه گۈ

چونکه کۆپلېب تویغو و سېوگۈ کۆریب من سېن بیلن
عاشیقینگ بیل شو اوچون باشقه نی کۆزگه ایلمه گۈ

معشوقه یۆلۈده عاشق اوزینی ایلېب خراب
هجرۈ نینگ زهرین ایچر، وصلت سووی تاتیلمه گۈ

سېز دیم و سېو دیم

معرفت میدانیده سېن سېز توریب یلغوز اېدیم
کیم کېلر یانیم گه دېب تورسم کیشی هم کېلمه گی

بی نهال بؤلسه گلستان، بارمی آچون ایچره ایت ؟
بؤلسمه باغبان، بیلینگ چېچکچه هم آچیلمه گی

مکتب ایشیگین آچیب، استاد خیرالنّاس بؤل!
سېن بیلن مېن قیلمه سک باشقه کیشی اینتیلمه گی

بیزگه لازم دیر بونینگ بیلمه ک اوچون حُرمت بېریش
آنه نینگ مھری بولاق دیر، آنه سیز تیل کېلمه گی

مزار شریف ۱۹/۷/۱۳۸۵

25

دموکراسی

کافر بیزه اؤرگندی، بوگون حقِ بشرنی
پارتلندی «بشر» آقتی قیزیل قانی بشرنی

یورت نینگ توزه تیش دیر، تیلی ده بولدی شعاری
کېلتیردی لېکین اوستی میزه یوم بترنی

بیز باغده کی چېچک کبی یشنردیک وطن ده
سؤز ابرکینلیگی دېدی - و اؤرنندی شررنی

هرعایله ده تېلفونی بیش - آلتیتیه بولگن
اوغیل آته دن اجره لیبان بوزدی گذرنی

سېز ديم و سېو ديم

سيزگه سهولت دېگنی زهر - قره قټال!
بوسېستم اروپانيکي، بيل نفع و ضررني!

ياشله بېلي گه باغله دی تورلی اؤق و باروت
دېدی: «کون» يره شمس؛ ييتير آرتيق بوسحرني!

بيزدن ني گه بوندېک ايش آليب بارسه غنيم لر؟
کېل قول بير اينيم! آل دعاسين شو بېوله رني

شو سېن - سېن و مېن - مېن ليگي ميز گر ييتير السک
اونده ييتيره ميز منه شو يوم بترني

پشتون - تاجک و تورک و هزاره همه بيرميز
انسان ميز و اسلام ميز و قالدير شو اثرني!

کابل 1392/10/13

26

آنه يورتيږم

سېن يوره ک نېنگ تويغوسي سن، سېن گوزل سن، سېوه من
کمبغل لرنېنگ قوانيچي چولده گي لرگه چمن

ياولر ايچره ايلديريم بولگن يراغيم سن، اوزېنگ!
هم بخارا سن بوتونله ي اولکه داشلرگه ختن

بيړ يوزيده آت قازاندي او، ابو نصرينگ سېنينگ
يانيده حامد و عنبر، حاذق و... شيرين سُخن

سېز دیم و سېو دیم

سېن گوزهل سن ای گوزهل فرهنگ و فرزانه اویی
هم بویوک لر خامه سی، یاشلرکه طرفه انجمن

مقته یرکه اریزیکه ی مینگلرچه اوغلانینگ سېنینگ
قیسی بیرینی دبه ی خلقیم تۆلر دېسم «جوشن»

سېن کوچیم، آنکیم بولاغی، رگده قانیم میهنیم
آبرویم عزتیم ملتگه سن سېن جان وتن

یخشی لرنی یخشی سی سن، ای بویوک لر مسکنی!
فارابیم، گلشنیم، سېنی - نې بیلگه ی؟ بیلمه گن!

مزار شریف 1389/7/13

27

کېلر بیرکون بیزه یختی - یراغ لیک
بېلینگنی باغله دهقان، پسره لړ اېک!

کېچه - کوندوز دېمه، تېرن یوره کدن
قاوون- تربوزلرینگنی چیلله دن تیک

قؤلینگ قاپرسه- میلی، تینج بولرسن
اؤزینگ بېک بول، اؤزینگ گه ایشله قولدېک

سپژدیم و سپودیم

بیرینگ دهقان، بیرینگ باغبان... بیرینگ باش
بیرینگ چوپان بولیب منگو قالینگ بېک

يساوول همدۀ قوريقمال- قراوول-
بولیب خلق بیرله یورتنی اسره شیلیک!

جفاگه بوی سونیب، بوشلیک ده قالمگ!
سونیب بوی شونچه ییل بوشلیک ده قالدیک!
کابل 1392/10/9

28

چقنه تیش، ابرکین یه شش، بۆلدى وطن ده کتته ایش
بۆلدى فرض و واجب ایندى، اولکه میزنى چقنه تیش

بیر- بیر او قۇلین توتیب، یارقین تمان کبتماق اوچون
الحذر بیزلرگه دیر اؤتگن اوروش، آتیش- توتیش

سایه کورمه ی کؤیدی باشیم کۆپ زمان اېسیغ لره
اولکه داشیم کورمه یین ایندى دیاریم دن کبتیش

ای گوزهل یورتیم، آنم توققن دیاریم سېن وطن
سېن اوچون تو یغو - یوتوقلر... دیر روا مېنگه بیتیش

آنه تیل اېرکین لیگی گه قنچه جان بېردیک مگر
اېندی اېرکین کورمه لی تیلگه قوانگه یمیز همیشه

مېن فدا ایلہی بوجانیم تاکه اولکم چقنه سین
سېن دیار قلقلانی بؤل یاولرگه اؤت ینگلیغ قپیش!
مزار شریف 1390/11/23

29

مشرېب شعري گه نظيره

بو يېردن بيركيشي كم دېب، مېني يوقلركيشي بارمي؟

نې بولدي اوشبو آدم دېب، مېني يوقلركيشي بارمي؟

شونينگ دېك قيدو بستده تا تيريك من قالسم اوت بيرله

كوييب اوتگن دمادم دېب، مېني يوقلركيشي بارمي؟

كېچيب قوم و قرينداشدين، تمام اقره بالردن

قهپرگه كېتي آغم دېب، مېني يوقلركيشي بارمي؟

نېته ي كيم فارياب ملكي، مېني اوزدن جدا قيلدي

قني دلبند عالم دېب، مېني يوقلركيشي بارمي؟

بوهجران شربتې مېن گه جفاى ناسزا بېردى
غم ايچره قالدې بالم دېب، مېنى يوقلركيشى بارمى؟

ينه محمود توركستان، «هياهو!» دن خبر بولسه
اوره دير دار پى هم دېب، مېنى يوقلركيشى بارمى؟

كېليب من بلخ بامى گه، قيلهى دېب معرفت حاصل
نې بولدى حال «همدم» دېب، مېنى يوقلركيشى بارمى؟

مزار شريف 1384/5/17

30

سېنى بېلگن اوزين اېسدن چيقرگه
و بېلسنگ مهر و سېوگى سېنگه قايل

سېنى كۈنگيل سېزېب، اوزين يوقاتگه
حيات طرزي يوقالدى، بۆلدينگ حاصل

كېچير بو اوخله گن خلقيمنى اې تيل!
اوسيشينگ كه بۆلالمس يخشى عامل

سېزدیم و سېودیم

بیلالمه قیسی یولدن سېن گه ییتسم!

و سېن بیرله یوریب قیلسم تفاسل!

خداوند لطف ایتیب بابر- نوایی...

نصیب ایتسین بو خلققه قیته مینگ ییل

غدار سیاستچی

نې بیراو حقیقی سېپنیڭ اېسپنیڭ گه کېلیب تیتړدینګ
نې عجب حقلمنی پېب، اؤزینگه توزدینګ اؤیلر!

سپژدیم و سپودیم

قنچه غددار، قنچه مگار، قنچه سپن منقورت - یمان
خلق ارا رسوالی گینگ کپتکیزدی کوپ آبرویلر

بۆلسه سپنده ذرهچه غیرت دېگن ذات دن اثر
کېل اوزینگ قیلگین قبول، قیتیپ کېلر آبرویلر!

تورېنگ غدارلر قرشي، بيقلمنگ - ناله وان بولمنگ!
 ساچېلمنگ، هرتمان كېتمنگ، بوله ك ايت دېك آسولمنگ!
 كورهش ميداني گه باريب، اينانيب، بوشه ييب كولمنگ!
 بويوك ليك حالتيز اسرهنگ «سيناو» صحنې ده يايولمنگ!
 قبول اېتمنگ رقيبې، ياني لېش بيرله، تارتولمنگ!
 كېره كمې كېم ليگيز بيلماق؟ بويوك توركي تبارېم سيز!
 خراسان، ماورالنهر، اروپا - بير يوزه يولدوز
 سناقه يېتي مينگ آلدين اولوغ ليك بيرله كېلگن ميز
 بويوك سومرلرېم دن تا بابا دوري سيزه ايلديز
 انه شون دېك چاپېب، دايم تاريخيز باي اېتينگ سولمنگ!
 يمان كونده، كېليپ دشمن، سيزين يانيزده تورمه يدير
 توره ده دوست اتووله ب، او زمان هم تيغ اورگه يدير
 كېچر ناموسيدن لېكن، سيزين قديزگه كي رگه يدير
 ينه شوم ياك صفت لردير، اياغ بيرماقچه تورگه يدير
 اگرده مرهمم بولديز؛ نقاب لي لرگه سورتولمنگ!

بليغنی سووييلن توزگن! ولی آدم نهچوک قيلسين؟
 نه دېب اوښلش، نه دېب چوښلش، نيمه ايشلرده اينتيلسين؟
 ضرور دير هر اوروغ حاضر اوږی اصليتین بيلسين!
 بويوکليک حشمه تين بيلسين، بويوک خلقيم قولين توتسين!
 بلی کوپ اهميتلی دير سياست بيرله تور تولمنگ!
 قوريب کينگاشلر دايم، چه قيريب تشقی - ايچکور دن
 سياست اربابی بؤلگن، اديبالر بويروغی دور من
 تاريخنی سپمريتیب يورگن، بلالرمحو ايتیب تورگن
 آچون حيرت ارا قالگن، نسلده تورک و اوږزگور من
 سياست اېگه سی دور سيز فريب لريبيرله آتولمنگ!
 نوایی، سنجر و شيبان، اوشه باتور، بايستقر!
 بابر و تېمورينگ اېردی سياست ملکی ده تکسر!
 ينم صاحبقرانيم دير قرآننی ايله دی ازبر
 بولردېک مينگلېب او تکن باتوری ميزنی بیری رهبر!
 بهادرلر بيلن شاعرلری ميز، اېندی ساتولمنگ!
 متينيم، افتخاريم، آنه يورتيزگه سلاميم بار
 سيزين يورتيز گوزهلليکدن بوگون مېنينگ کلاميم بار
 لبيب و بهمن و عنبر... قلمی ارسلانيم بار
 چيقيب هييت بيلن آلگن بويوکلردن پياميم بار
 بلی کوپ اهميتلی دور، نقابلی لرگه سورتولمنگ!

ای اوچ یوز بیل اوخه گن تاریخلی انسان اوخه مه!
اصلی تورک و اویغور و نسلی ده توران اوخه مه!
هرزمان زیچ لرتوزده باغلرده بوستان اوخه مه!
کیم لیگینگنی بیل بونینگ دېک لخت بی جان اوخه مه!
یاولره یخشی سبق بهرگن «ته یانشان» اوخه مه!
سېن اوشه رزمندلر اولاده سی دن، عزتیم!
یاز و قیش بابانگ کبی رزمند بول ای ملتیم!
کېتمه سین اېندی سېنینگ یانینگ دن اېسکی قول خطیم
قنچه لر یوللرنی تۆسدى تاکه آلسه الفتیم
ارسلان لیک بیرله کېلگن باتور اوغلان اوخه مه!
بیر زمان آتینگ که چیقتی سکه لر سېن سن اوشه
چیقسه میدان نبرد شمشیر اوردر سېن سن اوشه
اؤزگه لرنی ایلهدی خون جگر سېن سن اوشه
بی وفالر بولگن اېردی دریدر سېن سن اوشه
«بیریوزه اؤرگندی لر، خیرینگ بيله خوان» اوخه مه!
ایلدیزینی ایزله گن اؤز اصلی دن قالمهیدی کو
کیم لیگنی بیلسه انسان باشقه دن آلمهیدی کو
نسلی که قول لیک قیلر، اؤزگه که تیل سالمهیدی کو
اېل که باش بولماقچی بولسه، امید اوزالمهیدی کو
سقه گین تېمور مېراثین تېموریان اوخه مه!

دهر ارا قيغو كورېب بيت الحزن قورماقچي من
 وارثيم يوقليكن اېندى سيزيله تورماقچي من
 سادهليك اويى توزه لسه سيزگه تاپشورماقچي من
 توغرى يورسم كچ يورى دېگن كيشى اورماقچي من
 لبلرېنگيزنى قيزيل كورگنده، لب بورماقچي من
 رازلرېم سيز بيرله مېنينگ اورتميزده قالسه بس
 دغدغه يخشى اېمس بولمەى مى؟ شو آلتين قفس!
 عاقبت ايككى يريم دن بيروتون بولگه ي هوس
 اصل سوزيم شومگر ايككى يوره كدن بيرنفس
 قامتى نكيز سايه سيده، دايمما يورماقچي من
 ياد اېته ي سيزگه بوگون اصل ده بار قيغولرېم
 لبلرېم ياريلگه نى مېن كم بغل كونگلى يريم
 ياشليكن ايلديزيم دېب چيقيبيديم قيلمه ي شريم
 نوحه لرقورديم اوزاقليكن اېتالمه ي بسترېم
 گپ جوده كوپ سېوگليم يانيزده اولتورماقچي من

تېل دېدېم، فرھنگ دېدېم، يورتېم دېدېم قانېم قورېب
چرچەمەى يوردېم اولوسېم يورتېدە دوران سورېب
كۆككە چىققن بابەلەر، اجدادى مېزدېك اېسكورېب
ھربىرى آلتىن اوزە ياتگن لېگىن كۆردېم يورېب
بې كېرەك مصرع بېلە يانېزنى سوپورماقچى من
بېرمە بېر بېققن بەھالى دۇرلېمنى ساچدىلر
نامەمېز تۇپلنمەسى غارت يۇلېنى آچدىلر
فرقى مېزدن سوو بېرېب، ھر يېردە بۇلسە قاچدىلر
شربت آدابى مېزنى اۋزگە بېرلە ايچدىلر
ھە! نياكانېمنى اېندى شورده ياشورماقچى من
نو نھاللردن ينە تکرار دعا آلماقچى من
يا، شېرىن سۆزلرنى تېنگلەشگە قولاق سالماقچى من
آنە تېل نېنگ اوستېرەى دېب سېزىيلە قالماقچى من
لال، دشمن بۇلسە دېب «ياساقلى» بۇلالماقچى من
ياخشېسنى اېل دعاسى بېرلە سوردور ماچچى من

1389/9/17

35

چپک مشقتلر! بیلیم یورتی گه سلّما دپسین
قوی بنالرنی اوزینگدن، وه - وه سلّما دپسین
بغری تاش عایله لردن کینه سلّما دپسین
یپر و کؤک، عرش و فلک، موسیچه سلّما دپسین
هفته کونی نینگ شاہی آدینه سلّما دپسین
باغ ایله باغباندن اؤرگن عشق قندہی نرسہ دیر؟
چپچک اوزره اوخله گن شُدرینگ، نہ بیلگہی بیرمه بیر؟
تاکہ قؤلینگ باریچه معشوقہ اوینی شیپیر!
اوشبو یۆلدہ کیم کہ بۆلسہ لیلی - مجنوندن گیر!
یاییلیب تاختہ کہ سہنگہ برچہ سلّما دپسین
بیر زمان بۆلگہی میکن اویغاق ییگیتلر بۆلسہ میز
اۆلکہ تینچ لیگی بیلن بیر- بیرگہ یاور بۆلسہ میز
قد کوتاریب ہرتمان چخماقلی باور بۆلسہ میز
اِسکوریب اۆتکن لری میزدپک - و، داور بۆلسہ میز
ہم خدا اوی بی بۆلن، مدینہ سلّما دپسین

باش کوتاریب یاولره انسانلیک اورگتسک ینه
برچه بیر بؤلگنده، تینچ سیزلیکنی «Cat» ایتسک ینه
یاکه یولگه کبلیتیریب یوللرنی کورستسک ینه
«شهنامه توزدیرگنی تورت یوزلهب ایشله تسک ینه»
اېندی یاشیریش کبره کمس سینه سلْمنا دېسین
کوپ یوگوردیک دین اوچون تاریخ ده قالدی آتی میز
عالم ایچره یهیره دی تورک باله سی دېب ذاتی میز
تورک و تاتار و بیات و یشنه گن ارلاتی میز
یاولرینی اولدیریب سورگون اېمیش عاداتی میز
ربی میز یادیده بؤلگن بولسه سلْمنا دېسین
اوشبو یورگن یورتلرینگ برچه سی تورکلر اوی دی
یولدوز و سیاره لر، بیزگه حکایت کوی دی
اېندی مققته ش بولدی لازم، برچه نی آبروی دی
آسیا، غرب و اروپا... تورکلریم نینگ کوی دی
ساچی بېلیگه توشیب بیرگینه سلْمنا دېسین

نوايي شعريگه مسمن

كوزلرى اورتانديريب اولديرسه بو بې باشيني
يا اولر چاغيمده كؤرسه بير كهليب سيرداشيني
ايككى زلف ارقانى دستى دن كورالمه ي قاشيني
كورسه تر بولسه بېرديم فارياب لولاشيني
يوز چيرايى بيرله كهلگن ده كوريب قوياشيني
هر خيالات هم حقيقت گه اوره تمس باشيني
ياردن ايرى كيمسه گه آقزمه گين كؤز ياشيني

تانگ اېمس اول ياش ايله لعل اېتسه قېرىم تاشيني

اورگه تيب تورمس ليگيني بيلسم اېردى ياد اوچون
فتنه ليكلرنى عمل ده ياشيره فرياد اوچون
بيل كه ياكليكلرنى سېن گه آشيره بر باد اوچون
ياشيرين سؤزلرنى سېن گه بېرمه گى بيداد اوچون
كوزيم آلدیده يمان ايشلر قىليشينگ داد اوچون
بو ايشينگ دشمن قوانينيرگى وهم كمزاد اوچون
تورغيزر دشمن مقابل ده سېنى اولاد اوچون

خم بولوب نېچون قولاغينگه كيتورميش باشيني

چېن يوره کدن کېلگن اېر دېم څول اياغيم باغله دېب
قيغو کورگن کونگليمی دردینی قيته ساغله دېب
سېوگی اهلی که یمان باققن کوزینی داغله دېب
ياريليب ياتگن دوداغيم لېلرينگله ياغله دېب
بېش يوز و ۷۵ يیلنی بيز بيله بير چاغله دېب
اېسکی تاريخنی بوگون قيتيب ينه ارداغله دېب
هم کېلر دېم چاپيېان يانينگ که کوز قهيراغله دېب
گر ازله کورسم اېردی صورتينگ نقاشینی.

سېن بيلن قالسه آدم اوزینی حس قيلگه ی ثبات
خذمتينگ ايله ش اوزی عالم ارا فرخنده ذات
بير عمر مېن که فداکارليک قيليب ميندينگ قيرات
سېن دن اورگنسه کېچيريشنی شیرين بوندېک حيات
تيل اوچون، تاريخ اوچون يه ير لسه اونده يخشی آت
بؤلسه امکاني اوچيب اورسم همادېک مېن قنات
هم اويېب ديوارلر کورمه ی اوتيب کېتسم ممات
کورگه لی هر کېچه محرم کویي نينگ خفاشینی

کوزلرېم لور بولدى بېل سېن سېز، مگر اې مغېچه
 آل بيتاقي قولگه و قوی نېچه اثر اې مغېچه
 سېن اوچون بولسین تاريخ پيراغی زر اې مغېچه
 تاريخینگ دن اېلنی قیلسم باخبر اې مغېچه
 هر زمان بولسه سېنی قېته سینر اې مغېچه
 قدریت لربیللمه گنلر در بدر اې مغېچه
 سېن بولر قدرینی بېل، قیللمه گذر اې مغېچه
 عشق اوتی بیرله پیشورمیشلریالهنگ داشینی
 بیلدیره ی اهل ادب! خدمت اوچون کېلدیم منا
 کوکسی گه اورگن آخر بولمیش بودنیادن فنا
 ربی میز - پیغمبری، ایککیسی گه حمد و ثنا
 قوللرینی اوپه یین، آتھ میز ایله جان انا
 آخرت ده تیل اوزون، خدمت اوچون یوزلر حنا
 بېل، بو سؤزلرنی توشون اې! قدرت آتگه مینگنا
 قدریت لرگه بېریب حرمت، کوره شای لیک ینا
 حق یولین کورگوزگه لی دیر فنا اوباشینی

سوره سنگ يا سورمه سنگ قيلمس شکايت همدمينگ
قيلميشينگني اوقبير آيت به آيت همدمينگ
سېن اوچون کورستگه لي دايم درايت همدمينگ
ايشلرينگني هر زمان قيلدي روايت همدمينگ
اوزيگه بيلگي سېني لطف و عنايت همدمينگ
داستانينگدن آليب يوزلر حکايت همدمينگ
اېسي گه کېلسنگ قچن خوش دير بغايت همدمينگ
آلسه جانيمني لېينگ دوران توكوب قان ياشيني
سېن سيزين بولدي کوزيم گه قېقرانغو چول و ساي
سېن بيلن بولگن زمانده ديبدي لر کورکملی- بای
کوپ زمان بيزلر اېديک عالم گه صاحب تير و ياي
بيز تمدن اېگه سي، بيزميز سماده چيققن آي
قنچه لر کويپنگني قيزلر قېلدي اوزگه ناي- ناي
اورگه نردی باشقه لر سېن دن شيرين سوز واي- واي
صورتی چيرايی دن قالردی قاتيب جابجاي
اي نوایي، کيم که کورسه خالي بيرله قاشيني

37

فيلسوف لرنی توغيب يورگن آنم
نې ټولر بيټته بابر توغسنگ ينه!
بيټته ټېمور، بيټته شيباني
بيټته بايسنقر - نوایي لړ کبي
سېنگه شونده ی باتور اوغلانلر کوپ و
قيته بو اوغلانلرينگ کېلمس موکن؟
بالته آستیده قاليپ، بويی يا بولگن چنار
قيته دن سولگن چنار، پيراغ دن ياپيلمس ميکن؟
اوښب- او سماقني ينه، بو کونگلي ميز ايسته يدي کو
کونلي ميز کوپ سنجه دي
اي مسافر بيل بهانگي قنچه دي؟!
بیر آغيز نان؟
بیر هاووش سوو؟
ياکي انسان...؟

38

کبو تر قیته بالینگ قاق!
بو یولده تولکی لږ یاتگن .
اویه ایچره سینیقیب باله لږ سڀن گه کوزین تیکن
غورتیم اور!
سپسینگ باریچه غورتیم اور!
کبو تر!
کوزلرینگ آچ، تلپین و قاقگین قنات
سپسینگ آتینگنی تولکی لږ یمان قیلیمیش
کبو تر، بیکله نیب قالمه!
سایه گه ایتینگ - سپسینگ باریچه غورتیم اور!
...ضعیف دېب اوله ب آگی لږ،
بؤلسمه سڀن آق کبو تر سن
شرافت سبز بازاریده قدم قویمه!
غورتیم اور! غورررر- غورررر- غورررر...
غورتیم اور!!!
بوگون سڀن غورتیم اورمه سنگ، کلبیب اویه ننگنی بوژگی لږ

سپژدیم و سپودیم

یمان غدارلرینگ بارکو!، اویب ویرانه توزگی لر
وقیرغی پهلرینگ توکیش اوچون یخشی هدف آلگن
کبوتر!!!

اویهنگی - هیچ زمان افسدن چقرمه
بیلیب قال! گر اویهنگ افسدن چقرمی؟
اوشنده سبن یوقالگن همده قانینگ یازهدی: خیر اورتاق لر!!!
سبنی یورتینگده قالگن لر اوزی ملا افس،
و هم کبلیب ختم قیلسه، سبنینگ اوستینگ گه ملال لر
روحینگ شاد بولسین ای آققینه کبتر
یوزینگ آق بولسین ای آققینه کبتر
... دیماققه هم کیشی قالمس!

غورتیم اور!

غوررررر- غوررررر - غورررررر...

غورتیم اور!!!

یهسنتیرمه اوزینگنی آق کبوتر!

شیرین دانلرنی زهری بار بیلیب قال!

کیشی تامی گه قونیش سبن گه هم عار

سپز دیم و سپودیم

توری نینگ میخلری توشینگنی تیشگی!
سیماب بولیب بیر آغیزسن کبوتر
ویخشی بیلگینینگ گوشتینگ حرام دیر!
قنہت اور تاختہ مہ دانلرشیرین دب...
کبوترجان غورتیم اور!!!
غوررررر- غوررررر - غوررررر...
غورتیم اور!!!

اکه سی مېندن گيله قيلمه!

بشقه بوييرگه بير چوکيرهم تيق ميمن!

آته دن قالگن تنه سی قوچاققه سيغمه گن،

اورمانلردن بيرته سيني کورست!؟

ساغره گيله قيلسنگ ميلي

اصلده مقتنه شگه قرشی من بيله سن کو!

بوندن کيین کويله کلريم يققه سيني خامک اېمس،

بلکيم دېوانه لرگه اوخشه ب بيرته من!

بې غم باش دېب اميد اوز!

بې غم باشليک اوزی پادشاه ليک!

کوچه ميزده قوديق قازيب قويه من

موتردار لرگه بيلدير، بشقه چنگيتيب اؤتمه سين!

بيزلرنی نې گه کېلگيندی دپيدیلر؟

فقط کی بيزينگ آتميز آدم و آنه ميز هوا بولمسه

تاريخ دېب قوانمه!

بشقه لر آلتی مينگ ييل ليک تاريخی نی اون ييل ايچی ده جعل بيلن اېمس،

بلکيم بيزلرنی اوزدن اده شيب

خبر سيز ليگی ميز نينگ بيليب مقتنه ديلر!

سېن گه نيمه بار؟

بیر نوایی؟

بیر بابر؟

سېز دیم و سېو دیم

بیر تېمور؟
سومر لړکیم اېدی؟
شیبانی؟
سلجوق لړ، عثمانی لړ؟
یفتل، کوشانی لړ؟
ماساژیت...؟
ایشان که بیرینی هم تانی میسن!
اې بېگانه پرور نا عادل، کور میه!
یاغمی بیران فردوسی؟ خرچینی بیرسنگ
و افسانه گویلیک قیلسه؟
مېن بیلن بشقه اؤزبکچه گپیرمه!
سېن خطاکار، ناخلف، کورنمک...
سلطان غزنه مېندن اېمس، گوم بو شومقورت!

40

اؤز بیرنی یمان بۆلسه «یمان» اؤستیرمه!
کوزینگه تیکان بۆلسه، «تیکان» اؤستیرمه!
سېن یخشی بۆسنگ اگر، اېل یخشی بۆلر.
اېلدن اوزیلیب اؤزگه جهان اؤستیرمه!

آتینگنی چیقماقچی می سن؟ ایش قیلگین!
بۆلماقچی می سن اېلگه سخن؟ ایش قیلگین!
تاریخده اگر اؤنملی پیراغ بۆلسنگ!
تینمه ی چاپ اؤزینگ و ینگنی دن ایش قیلگین!

کېترمیز بیرکونی، "بوردن" امید اوز
بېلینگنی باغله بیر "کۆپرک" توزه ی دېب
یوره کده اسرهشینگ ناتوغری دیر، توز
خیال اؤستیرمه ریشه سین اوزه ی دېب

کیشی گه قدرت اېتسه اېگمه باشینگ
او، مینگ بیر کیشی گه باش اېگدی اؤزی
اگر نسلی توزیک، پېر دیر آشینگ
اصل سیز بۆلسه "قینر" ایکی کؤزی

سېز دیم و سېو دیم

سېنینگ بارلیکده تصدیق لب تیلینگ دیر
پول و چوکی اوچون تشله مه یلغوز
قؤلینگ دن کوتراتگن شو ایلینگ دیر
همیشه خدمت ایله، قرض لرینگ اوز

بوکېچه تانگ آتر، اېرتانگی یاروق
اؤزینی اسره گن آدمدهنی یوق؟
اگرده کوز آجیب سېن چیت گه چیقسنگ
کوره رسن کیم اېکن آچ، کیم اېکن توق

بوگونلر لحظه سی ییل دیک کوزیم گه
صداقت سوزی دیر تلقین اؤزیم گه
فقط سېوگی اوچون سنچر یوراگیم
وحتی اؤزگریش کېلگن سؤزیم گه